Albert Tullgren 80 år

Den 7 september ingår Entomologiska Föreningens hedersledamot och förre ordförande, Professorn och Filosofie Hedersdoktorn ALBERT TULLGREN, i sin levnads nionde decennium.

På denna hans högtidsdag bringar honom Entomologiska Föreningen en hjärtlig och tacksam hyllning.

Albert Tullgren har en levande kärlek till naturen — en kärlek, som helt visst är medfödd. Under skolåren i Kalmar växte ur den fram ett lika levande intresse för naturens studium. Under ledning av den framstående skalbaggskännaren, läroverksadjunkten Albert Julius Ahlrot tog han sina första steg på insektsamlandets väg. På det för en Kalmarpojke lätt tillgängliga Öland med dess egenartade växt- och djurliv fann han rika tillfällen till insamlingar och biologiska iakttagelser. Här lärde han sig att se och uppleva naturen på ett nytt sätt och även att minnas vad han sett. När han 1894 avlade sin mogenhetsexamen, var han mot förmodan fast besluten att bli botanist, och när han redan efter fem år var färdig med sin kandidatexamen, hade han bland de fem ämnen, som denna examen då omfattade, botaniken som huvudämne.

Under inflytande av zoologiprofessorn, Tycho Tullberg, och kanske än mer av docenten Einar Lönnberg, drogs han emellertid åter över till entomologien, som han alltsedan dess varit obrottsligt trogen. Det var framför allt spindlarna, som fångade hans intresse — spindelstudiet som en entomologisk forskningsgren hade då ännu ej väckt någon opposition — men han försummade inte för deras skull de egentliga insekterna. Bland dessa var det främst hemiptererna, som han specialiserade sig på, och det är många värdefulla, även utomlands högt uppskattade arbeten, som han sedermera under årens lopp publicerat om stinkflyn, stritar och bladlöss. Värdet av hans arbeten ökas ytterligare genom hans utmärkta, alltid klara och tydliga bilder i tusch, blyerts eller färg, vilka han, så ofta det passade, gjorde till små konstverk.

1902 fingo hans zoologiska studier en övervägande praktisk inriktning, i det att han då erhöll befattningen som assistent vid Statens Entomologiska Anstalt med Sven Lampa som chef. Anstalten införlivades 1907 med Centralanstalten för jordbruksförsök såsom dennas entomologiska avdelning, och vid årsskiftet 1909—10 blev han Lampas efterträdare som professor och föreståndare för avdelningen. När sedermera (1932) Centralanstalten upphörde och dess botaniska och zoolo-

giska avdelningar sammanslogos till en ny, fristående institution, Statens Växtskyddsanstalt, blev han denna anstalts chef. Samma år blev han filosofie hedersdoktor i Uppsala. 1939 avgick han vid uppnådd pensionsålder.

Inom Entomologiska Föreningen har Albert Tullgren under drygt ett halvt sekel spelat en framstående roll. Föreningen insåg snart att den i honom fått en medlem, vars mångsidiga förmåga man icke fick försumma att utnyttja. Han var också under många år Föreningens sekreterare och redaktör, och under åren 1928—1952, i nära ett kvarts sekel, dess ordförande. På denna post upprätthöll han med framgång de goda, smått patriarkaliska traditionerna från Aurivillii tid. När han avgick som ordförande ville Föreningen dock icke låta honom bli alldeles »arbetslös», och han kvarstår därför alltjämt i styrelsen, där han med sin långa och rika erfarenhet, sitt aldrig slappnande intresse för Föreningen och sin omsorg om dess sunda utveckling är en värdefull och uppskattad kraft. Hedersledamot är han sedan 1949.

Under sin långa, obrutna tjänstemannabana har Tullgren satt djupa och outplånliga spår i vårt lands praktiskt entomologiska forskning och försöksverksamhet. Han är sålunda bl. a. en av föregångsmännen för skadedjursbekämpningen med kemiska medel och hade till långt in på 20-talet stora svårigheter att övervinna, när det gällde att intressera kemister och fabrikanter för framställning av nya eller förbättrade preparattyper — svårigheter, som man nu har svårt att fatta, då man ser den modärna bekämpningsmedelsindustriens ofantliga uppsving.

Med sina talrika arbeten om olika skadeinsekter har han som praktisk entomolog rest sig ett »monumentum aere perennius», i all synnerhet med sitt omfattande arbete »Kulturväxterna och djurvärlden», som alltjämt är de praktiskt arbetande entomologernas bibel, trots att de däri nämnda bekämpningsmetoderna helt naturligt blivit föråldrade under de 25 år, som förflutit, sedan det utkom.

För sin personal på den den gamla entomologiska avdelningen och sedermera på växtskyddsanstalten var han icke blott chefen utan än mer den gode och förstående vännen. Hans gamla medarbetare se därför alltjämt upp till honom med vördnad och tillgivenhet, och det är med ett visst vemod de se tillbaka på den Tullgrenska aeran som »den gamla goda tiden».

När han 1939 lämnade statstjänsten, var det ingalunda för att vila på sina lagrar. Tvärtom tog han med ungdomlig iver på nytt upp studiet av sina älsklingsdjur — spindlarna. Som resultat därav föreligga sedan några år tillbaka ett par delar av »Svensk Spindelfauna», och dessa lära icke bli de enda.

Utom den nästan på dagen ett halvt år äldre skolkamraten och vännen Einar Wahlgren är Albert Tullgren den ende återstående av 90-talets unga Uppsalaentomologer. Åren ha väl icke gått honom spårlöst förbi, men de synas icke tynga honom nämnvärt. Blicken är klar och

vaken som förr — den är icke gammelmannens trötta och resignerade blick — och det är föga mer än det vita håret, som ger en antydan om de många rika och arbetsfyllda år han har bakom sig.

På Albert Tullgrens 80-årsdag frambär Entomologiska Föreningen härmed i vördnadsfull tillgivenhet till honom sitt djupa och varma tack för allt vad han verkat och uträttat till dess fromma och uttalar tillika sin förhoppning om att det måtte förunnas honom att ännu i många lyckliga år med obruten hälsa och kraft få fortsätta sin gagnande forskning.

Stockholm den 6 september 1954.

Olof Ahlberg
